

Odpovědnost státu za újmu

Na náhradě nemajetkové újmy způsobené trestním stíháním, které skončilo zproštěním obžaloby nebo zastavením, musí odpovídat výši zadostiučinění přiznaného v případech, které se s projednávanou věcí v podstatných znacích shodují; významnější odchylka je možná jen tehdy, bude-li soudem řádně a přesvědčivě zdůvodněna. Nelze-li nalézt takový případ, který by se v podstatných znacích shodoval s projednávanou věcí, je třeba provést srovnání s jinými případy náhrad nemajetkové újmy (např. z titulu odpovědnosti státu za nezákonné omezení osobní svobody, nepřiměřenou délku řízení, náhrady nemajetkové újmy na zdraví ve formě bolestného nebo ztížení společenského uplatnění, újmy na osobnostních právech v rámci ochrany osobnosti, újmy z titulu porušení zákazu diskriminace podle obecné úpravy i v pracovněprávních vztazích, apod.). Soud přitom neopomene uvést podstatné společné a rozdílné znaky a v odůvodnění svého rozhodnutí vysvětlit, jakým způsobem se tyto společné a rozdílné znaky promítly do výše stanoveného zadostiučinění, tj. z jakého důvodu je přiznané zadostiučinění přiměřené ve srovnání s jiným zadostiučiněním přiznaným z jiného právního důvodu. Nebude-li možné postupovat ani podle jiného případu náhrady nemajetkové újmy, je třeba stanovit přiměřené zadostiučinění v takové výši, která bude odpovídat ekonomické realitě České republiky a tomu, co by obecně bylo vnímáno jako spravedlivé (např. s ohledem na cenovou úroveň nebo výši průměrné mzdy). Uvedené závěry nejsou omezené na stanovení výše přiměřeného zadostiučinění na případy nemajetkové újmy způsobené trestním stíháním, které neskončilo odsouzením, ale je použitelné obecně na všechny případy relutárních náhrad nemajetkové újmy podle § 31a odst. 2 zákona č. [358/1992](#) Sb.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 30 Cdo 757/2021-573 ze dne 25.1.2023)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobce V. K., nar. XY, bytem XY, zastoupeného Mgr. V.T., advokátem se sídlem v P., proti žalované České republice - Ministerstvu pro místní rozvoj, se sídlem v P., o zaplacení 6 100 000 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 40 C 81/2011, o dovolání žalobce a žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 3. 12. 2019, č. j. 35 Co 353/2019-486, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. 12. 2019, č. j. 35 Co 353/2019-486, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 5. 6. 2018, č. j. 40 C 81/2011-365, se zrušují v rozsahu, v jakém jimi bylo rozhodnuto o nároku žalobce na náhradu nemajetkové újmy v částce 600 000 Kč s příslušenstvím a dále v navazujících výrocích o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 1 k dalšímu řízení; ve zbývajícím rozsahu se dovolání žalované odmítá.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se žalobou domáhal zaplacení částky 6 100 000 Kč s příslušenstvím (dříve 6 182 100 Kč s příslušenstvím) jako náhrady škody a nemajetkové újmy způsobené nezákonnými rozhodnutími a nesprávným úředním postupem v souvislosti s vydáním stavebního povolení a rozhodnutí o změně stavby před dokončením, které se týkaly hotelu v domě č. p. XY, na pozemcích parc. č. XY a XY, v obci XY, k. ú. XY, jenž bezprostředně sousedí s nemovitostí, v níž se nachází bytová jednotka žalobce.

Celková žalovaná částka sestávala z nároku na náhradu škody za snížení tržní ceny bytové jednotky ve výši 3 600 000 Kč s příslušenstvím, nároku na zadostiučinění za nemajetkovou újmu z důvodu zhoršení životních podmínek a snížení pohody bydlení žalobce ve výši 1 500 000 Kč s příslušenstvím a nároku na zadostiučinění za nemajetkovou újmu, jež měla žalobci vzniknout v souvislosti s jednáním správních orgánů, ve výši 1 000 000 Kč s příslušenstvím.

2. Obvodní soud pro Prahu 1 částečným a mezitímním rozsudkem ze dne 3. 7. 2015, č. j. 40 C 81/2011-122, zamítl žalobu co do částky 82 100 Kč (výrok I) a rozhodl, že nároky žalobce na náhradu škody vůči žalované uplatněné žalobou ve výši 3 600 000 Kč a 2 500 000 Kč jsou co do základu dány (výrok II). Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 16. 2. 2016, č. j. 35 Co 475/2015-175, potvrdil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ve výroku II ohledně základu nároku žalobce na zaplacení částky 3 600 000 Kč a 1 500 000 Kč s tím, že o výši těchto nároků a o nákladech řízení bude rozhodnuto konečným rozhodnutím, a ohledně nároku na zaplacení částky 1 000 000 Kč jej zrušil a věc v uvedeném rozsahu vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (zamítavý výrok I rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 co do částky 82 100 Kč nebyl odvoláním napaden a nabyl právní moci dne 16. 10. 2015). Poté Obvodní soud pro Prahu 1 usnesením ze dne 15. 4. 2016, č. j. 40 C 81/2011-183, vyzval žalobce ve smyslu § 43 občanského soudního řádu k doplnění žalobou uplatněného nároku na náhradu nemajetkové újmy ve výši 1 000 000 Kč; žalobce svá tvrzení doplnil podáním ze dne 13. 6. 2016. Dovolání žalované podané proti rozsudku Městského soudu v Praze bylo odmítnuto pro vady usnesením Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2016, č. j. 30 Cdo 4077/2016-210.

3. Vzhledem k tomu, že otázka základu prvních dvou shora uvedených nároků byla již pravomocně vyřešena, Obvodní soud pro Prahu 1 jako soud prvního stupně v nyní předložené věci rozhodl o jejich výši rozsudkem ze dne 5. 6. 2018, č. j. 40 C 81/2011-365, tak, že uložil žalované zaplatit žalobci částku 2 737 000 Kč a částku 1 500 000 Kč (výrok I), a žalobu co do částky 863 000 Kč a co do částky 1 000 000 Kč zamítl (výrok II). Dále uložil žalované zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 223 938,50 Kč (výrok III). Oběma účastníkům řízení pak soud prvního stupně uložil zaplatit České republice na účet Obvodního soudu pro Prahu 1 náhradu nákladů řízení, a to žalobci v částce 3 201 Kč (výrok IV) a žalované v částce 10 138 Kč (výrok V).

4. Městský soud v Praze jako soud odvolací napadeným rozsudkem ze dne 3. 12. 2019, č. j. 35 Co 353/2019-486, připustil rozšíření žaloby o zaplacení zákonného úroku z prodlení z částky 5 200 000 Kč od 12. 5. 2011 do zaplacení (výrok I rozsudku odvolacího soudu), rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku o věci samé pod bodem I ohledně částky 2 737 000 Kč s příslušenstvím co do částky 2 485 620 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 12. 5. 2011 do zaplacení a ohledně částky 1 500 000 Kč s příslušenstvím co do částky 600 000 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 12. 5. 2011 do zaplacení potvrdil a ve zbývajícím rozsahu co do částek 251 380 Kč s příslušenstvím a 900 000 Kč s příslušenstvím rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl (výrok II rozsudku odvolacího soudu). V zamítavém výroku o věci samé pod bodem II odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně ohledně částky 863 000 Kč s příslušenstvím potvrdil a ohledně částky 1 000 000 Kč jej co do částky 100 000 Kč s příslušenstvím změnil tak, že žalobu odmítl, a co do částky 900 000 Kč rozsudek soudu prvního stupně zrušil a v tomto rozsahu řízení zastavil (výrok III rozsudku odvolacího soudu). Dále ve výrocích IV a V odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalovaná je povinna zaplatit České republice na účet Obvodního soudu pro Prahu 1 náhradu nákladů řízení ve výši 13 339 Kč (výrok IV rozsudku odvolacího soudu). Odvolací soud rovněž uložil žalované zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů ve výši 428 482 Kč (výrok V rozsudku odvolacího soudu).

5. Soud prvního stupně na základě provedeného dokazování učinil následující závěr o skutkovém stavu věci. Rozhodnutím Úřadu městské části Praha 1 ze dne 19. 4. 2007, č. j. Výst. 121090/2006-Hs-1/660, které nabylo právní moci dne 20. 4. 2007, bylo ve sloučeném územním a stavebním řízení k žádosti stavebníka Tulip Inn Prague Terminus, s. r. o. (nyní HMG s. r. o.), IČO 25734008, se sídlem

v Praze 1, Hybernská 1674/42, vydáno stavební povolení na stavební úpravy domu na hotel včetně přípojek vody a kanalizace. Toto rozhodnutí nebylo žalobci doručeno, respektive ani žádnému z vlastníků bytů v domě, v němž žalobce bydlí, kteří nejsou v rozhodnutí ani jako účastníci uvedených řízení označeni. Žalobce se dozvěděl o vydání stavebního povolení dne 25. 11. 2007 a dopisem ze dne 28. 11. 2007 oznámil Úřadu městské části Praha 1 své účastenství a domáhal se umožnění uplatnit svá práva účastníka předmětného řízení, jakož i provedení prohlídky stavby a rozhodnutí o přerušení prací s popisem průběhu prací včetně podání informace o vykácení vzrostlých stromů, provádění prací v době pracovního klidu a pracovního volna, nezajištěný způsob provádění prací, jakož i na skutečnost, že případným a zjevně zamýšleným rozšířením stavby dojde ke snížení oslunění bytů v domě, v němž se nachází byt žalobce. Žalobce také upozornil stavebníka přístavby hotelu na porušování předpisů o technických požadavcích na výstavbu a využívání území, současně jej upozornil na to, že s ním nebylo jednáno jako s účastníkem stavebního řízení, na nepřípustné zhoršení oslunění a denního osvětlení bytů v domě č. p. XY v důsledku rozšíření půdorysu budovy a požádal stavebníka o přerušení stavebních prací do doby vydání právně bezvadného stavebního povolení. O situaci v souvislosti s tehdy probíhající přístavbou hotelu informoval rovněž primátora hlavního města Prahy a starostu městské části Praha 1 a požádal je o přezkum záležitosti. Žalobce se rovněž v dané věci bránil podáváním návrhů na vydání předběžného opatření, opatření proti nečinnosti a přezkumu těchto postupů, kterým nebylo vyhověno.

6. Odvolání žalobce ze dne 10. 12. 2007, doplněné podáním ze dne 21. 1. 2008, podané proti pravomocnému rozhodnutí Úřadu městské části Praha 1 ze dne 19. 4. 2007, jež Magistrát hlavního města Prahy posoudil jako žádost o přezkum a sdělením („rozhodnutím“ ve smyslu závěru nálezu Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2010, sp. zn. III. ÚS 542/09) ze dne 29. 2. 2008, č. j. S-MHMP 61210/2008/OST/D1/He, shledal podání žalobce nedůvodným v zásadě proto, že uvedené rozhodnutí ze dne 19. 4. 2007 se nemůže dotýkat vlastnického práva žalobce k jeho bytové jednotce, pročež nebyl shledán ani v postavení účastníka územního a stavebního řízení. Podání žalobce nebylo proto posouzeno jako odvolání proti uvedenému rozhodnutí ze dne 19. 4. 2007. Toto stavební povolení Magistrát hlavního města Prahy neshledal rozporným s právními předpisy v míře odůvodňující zahájení přezkumného řízení, když nebyla převážena práva stavebníka nabytá v dobré víře právě tímto stavebním povolením.

7. Žalobce napadl „rozhodnutí“ Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 29. 2. 2008, č. j. S-MHMP 61210/2008/OST/D1/He, žalobou ze dne 4. 8. 2008 (správně ze dne 1. 5. 2008 – pozn. Nejvyššího soudu) s návrhem na přiznání odkladného účinku. Městský soud v Praze usnesením ze dne 10. 6. 2008, č. j. 9 Ca 178/2008-28, žalobu odmítl. Kasační stížnost žalobce proti tomuto usnesení Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 28. 11. 2008, č. j. 8 As 43/2008-72, zamítl. K ústavní stížnosti žalobce byla obě uvedená rozhodnutí nálezem Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2010, sp. zn. III. ÚS 542/09, zrušena.

8. Následně Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 21. 9. 2011, č. j. 9 Ca 122/2010-151, zrušil rozhodnutí Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 29. 2. 2008, č. j. S-MHMP 61210/2008/OST/D1/He, a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení s tím, že předmětná povolená stavba má už z důvodu zmenšení odstupové vzdálenosti mezi oběma objekty (tj. ve vztahu k domu, v němž se nachází bytová jednotka žalobce) negativní vliv na pohodu bydlení žalobce, když v důsledku realizace stavby došlo ke snížení tržní hodnoty bytové jednotky žalobce, tedy stavba zasáhla do vlastnického práva žalobce, což se negativně projeví při případném zcizení nemovitosti žalobce. Soud rovněž dospěl k závěru, že žalovaný Magistrát hlavního města Prahy pochybil, jestliže nejednal se žalobcem jako s účastníkem stavebního řízení. Kasační stížnost žalovaného podaná proti tomuto rozsudku byla rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 11. 2012, č. j. 8 As 27/2012-113, zamítnuta. Nejvyšší správní soud se mimo jiné zabýval pojmem pohoda bydlení a uvedl, že mezi jednotlivé činitele ovlivňující pohodu bydlení (kvalitu prostředí) náleží také podstatné snížení

odstupové vzdálenosti mezi budovami, úbytek oblohové složky, omezení výhledu, a tedy i míra oslunění a osvětlení bytu, a narušení soukromí, protože i tyto složky se na pohodě bydlení podílejí. Rovněž uvedl, že je třeba přihlížet i ke konkrétním zvláštnostem lokality. Konstatoval také, že jeho rozsudek má za daného faktického stavu význam i pro případný postup žalobce podle zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, dále jen „OdpŠk“.

9. Mezitím Úřad městské části Praha 1 vydal rozhodnutí ze dne 11. 2. 2009, č. j. Výst. 000816/2009-St-1/660, o změně stavby před jejím dokončením, které žalobce napadl odvoláním ze dne 9. 4. 2009 a navrhl vydání předběžného opatření a následně podal dne 25. 5. 2009 návrh k realizaci opatření proti nečinnosti. Rozhodnutím Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 28. 8. 2009, č. j. S-MHMP 587766/2009/OST/D1/Ba, bylo jeho odvolání zamítnuto jako nepřijatelné. Důvodem zamítnutí odvolání je závěr správního orgánu o tom, že žalobce nebyl účastníkem předmětného řízení. Proti uvedenému rozhodnutí podal žalobce dne 11. 11. 2009 žalobu, o níž Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 22. 11. 2011, č. j. 10 Ca 374/2009-71, rozhodl tak, že rozhodnutí Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 28. 8. 2009, č. j. S-MHMP 587766/2009/OST/D1/Ba, zrušil a věc tomuto orgánu vrátil k dalšímu řízení. Z odůvodnění tohoto rozhodnutí se podává, že na žalobce je třeba pohlížet jako na účastníka předmětného stavebního řízení, přičemž není správná úvaha správního orgánu, pokud bez dalšího odmítl postavení žalobce jako účastníka řízení o změně stavby před dokončením, když žalobce uvedl celou řadu konkrétních dopadů povolené změny stavby před jejím dokončením do jeho práv: zastínění bytové jednotky, zkrácení odstupové vzdálenosti od budovy stavebníka, nový vývod vzduchotechniky umístěný v blízkosti oken bytové jednotky žalobce, komín namontovaný v blízkosti oken bytové jednotky žalobce, zvýšení přístavby o další dvě patra, nedostatečné odhlučnění nově povolené vzduchotechniky, zvýšení střechy, povolený tvar a materiál oken, k nimž se však žalovaný v napadeném rozhodnutí nijak nevyjádřil. Soud dospěl k závěru, že povolenou změnou stavby před jejím dokončením dochází k zastavění části předmětného dvora, zvyšuje se zastavěná plocha oproti původnímu stavebnímu povolení, nově je zastavována plocha na hranici pozemku směrem k bytové jednotce žalobce. Správní orgán zcela nedostatečně toliko konstatoval, že vlastnické právo žalobce nemůže být povolenou změnou stavby dotčeno. Je třeba zkoumat, jakým způsobem budou nově vzniklé prostory užívány, zda a kde budou v těchto prostorech okna, odstupové vzdálenosti od stavby ve spoluvlastnictví žalobce a případné další skutečnosti, když nejkratší odstupová vzdálenost nově povolené přístavby od domu, jehož je žalobce spoluvlastníkem, činí dle projektové dokumentace cca 3,7 m, což je velmi silnou indicií k tomu, aby žalobci bylo postavení účastníka řízení přiznáno. Kasační stížnost žalovaného Magistrátu hlavního města Prahy proti tomuto rozhodnutí byla rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 9. 2012, č. j. 8 As 11/2012-47, jako nedůvodná zamítnuta.

10. Rozhodnutím ze dne 21. 1. 2013, č. j. S-MHMP 42771/2013/OST/D1, Magistrát hlavního města Prahy zrušil rozhodnutí Úřadu městské části Praha 1 ze dne 19. 4. 2007, č. j. Výst. 121090/2006-Hs-1/660, a zastavil sloučené územní a stavební řízení s ohledem k bezpředmětnosti žádosti s odůvodněním, že stavba je již postavena, dokončena a zkolaudována. Žalobce napadl toto rozhodnutí, jakož i rozhodnutí ze dne 19. 4. 2007 žalobou podanou dne 8. 4. 2013 k Městskému soudu v Praze, která byla projednávána pod sp. zn. 9 A 55/2013. Věc podle soudu prvního stupně do vydání jeho rozhodnutí nebyla skončena.

11. Rozhodnutím ze dne 22. 1. 2013, č. j. S-MHMP 42751/2013/OST/D1, Magistrát hlavního města Prahy zrušil rozhodnutí Úřadu městské části Praha 1 ze dne 11. 2. 2009, č. j. Výst. 000816/2009-St-1/660, a zastavil řízení o změně stavby před jejím dokončením s odůvodněním, že stavba je již dokončena a užívána dle kolaudačního souhlasu ze dne 24. 9. 2009, č. j. Výst. 095585/2009-St-1/660. Žalobce napadl toto rozhodnutí, jakož i rozhodnutí ze dne 11. 2. 2009 žalobou podanou dne 15. 4.

2013 k Městskému soudu v Praze.

12. Žalobce vyzval žalovanou k náhradě újmy s odkazem na § 14 odst. 1 OdpŠk dne 11. 11. 2010, a to ve výši 3 600 000 Kč jakožto škody, náhrady nákladů řízení ve výši 82 100 Kč a nemajetkové újmy ve výši 2 500 000 Kč s odkazem na § 31a OdpŠk v zásadě ze shodných důvodů, o něž opřel žalobu v této věci. Žalovaná jeho návrhu nevyhověla sdělením ze dne 10. 5. 2011.

13. Soud prvního stupně dále zjistil, že žalobce nabyl bytovou jednotku č. XY v 6. nadzemním podlaží domu na adrese XY, kupní smlouvou s právními účinky vkladu práva ke dni 12. 5. 2006, a to do společného jmění s manželkou K. K. V době pořízení bytu o plánované stavbě v protějším domě ničeho nevěděli. Byt pořizovali s tím, že se jedná o byt klidný, světlý, větší rozlohy k důstojnému bydlení s jejich dětmi. Jednalo se o vysněný byt žalobce, v němž chtěli strávit celý život a předat jej dětem. Byt má sice z jedné strany výhled do ulice XY na obchodní dům XY, ale z druhé strany byl tento výhled vyvážen výhledem do vnitrobloku na zeleň, vzrostlé stromy a secesní věže protějsích domů, zpívali zde ptáci. Žalobce užívá předmětný byt s manželkou a jejich dvěma nezletilými dětmi od září 2007, poté, co byt nákladně zrekonstruovali. Tento ideální stav však trval jen pár měsíců do započetí stavebních prací na přestavbě hotelu, které trvaly přibližně 2 roky. O provádění stavebních prací nebyli obyvatelé domu XY předem uvědoměni. Stavební práce byly velmi hlučné a prašné, probíhaly i v nevhodnou dobu (brzké ranní a noční hodiny, víkend), pobyt v bytě žalobce byl během provádění stavby nesnesitelný. Objekt hotelu se rovněž zvýšil bez respektu k okolním domům. Všechny atributy, pro které žalobce s manželkou byt pořizovali, byly nenávratně ztraceny - došlo k pokácení vzrostlých stromů ve vnitrobloku, na střechu domu byla umístěna hlučná klimatizační jednotka, jejich byt přišel trvale o část výhledu na oblohu, na XY, snížila se světlost jejich bytu. Nyní mají z jedné strany výhled na obchodní dům XY a z druhé na klimatizační jednotku a přístavbu hotelu. Roh přístavby hotelu, v němž jsou umístěny hotelové pokoje, směřuje přímo k bytu žalobce, v důsledku čehož bylo nutné změnit účel užívání jednotlivých místností v bytě žalobce. Žalobce s manželkou na rozdíl od ostatních vlastníků bytových jednotek v domě, kteří nabyli byty v privatizaci, byt nabyli koupí za plnou tržní cenu, za současných podmínek by však ke koupi předmětného bytu nepřistoupili. Rodinné vztahy žalobce a jejich psychika byly značně narušeny. Žalobce jako právník to vnímal o to citelněji, trpěl vztekem a pocitem bezmoci z toho, že se nelze domoci nápravy, ačkoli je právo na jeho straně. Reakce ze strany správních orgánů a některých soudů se žalobce zásadně dotkla. T. M., jenž žalobce zastupoval jako obecný zmocněnec za účelem nahlédnutí do správního spisu, mu toto nebylo umožněno, úředními osobami s ním bylo jednáno nepřátelsky a útočně, bylo mu sděleno, že je žalobce „nezajímá“, neboť není účastníkem stavebního řízení a ať „vypadne“, jeho plná moc, kterou se prokazoval, byla úřední osobou roztržena. Veškerá snaha o dodržování příslušných norem, o umožnění účastnit se stavebního řízení a s tím souvisejícího vlivu na průběh stavby zůstala bez účinku. Žalobce v důsledku toho pochyboval i o správnosti volby svého povolání, uvažoval o skončení výkonu advokacie. Žalobce se navíc v té době namísto odborné přípravy zabýval řešením dané situace, pročež opakovaně žádal o odložení termínu advokátních zkoušek.

14. Za účelem zjištění poklesu ceny bytu žalobce v důsledku stavebních úprav hotelu bylo vypracováno několik znaleckých posudků. Znalecký posudek ze dne 8. 9. 2011, zpracovaný Františkem Jirků, určil, že v důsledku zkrácení vzdálenosti mezi budovami ze 7,5 metru na cca 4 metry, zvýšení budovy hotelu, čímž došlo ke snížení světlosti bytu, absenci původního výhledu a osazení klimatizační jednotky, a tedy zvýšení hluku ve vnitrobloku, se hodnota bytové jednotky žalobce snížila o částku 591 810 Kč; tento posudek neobsahoval znaleckou doložku. Znaleckým posudkem ze dne 8. 11. 2011, jenž zpracoval Ing. Jan Pokorný, bylo určeno, že celkovému znehodnocení bytové jednotky žalobce vlivem provedení stavebních úprav a vykácení vzrostlých stromů ve vnitrobloku odpovídá částka 2 485 620 Kč; tento posudek rovněž postrádal znaleckou doložku. Soud prvního stupně proto ustanovil znalce Ing. Pavla Brousila za účelem zpracování revizního znaleckého posudku ze dne 14. 6. 2017, který stanovil znehodnocení bytové jednotky

žalobce vlivem provedení stavebních úprav sousední budovy včetně vykácení vzrostlých stromů na částku 2 737 000 Kč. Ing. Pavel Brousil ke znaleckému posudku Ing. Jana Pokorného uvedl, že souhlasí s užitou metodikou a závěry k listopadu 2011, navýšení znehodnocení v revizním posudku je pak dáno mimo jiné stoupající cenou bytu na trhu nemovitostí.

15. Po právní stránce soud prvního stupně konstatoval, že nároky žalobce je nutno opřít o ustanovení § 1, § 3 písm. b), § 5 písm. a), § 7 odst. 1 a § 8 odst. 1 OdpŠk a v případě nároků na náhradu nemajetkových újem o § 31a odst. 1 a 2 OdpŠk. Popsaný skutkový stav podle soudu prvního stupně je nutno podřadit pod § 8 OdpŠk, nikoliv pod § 13 OdpŠk, neboť žalobní tvrzení v kontextu se zjištěnými skutečnostmi směřují k nezákonnosti stavebního povolení ze dne 19. 4. 2007, č. j. Výst. 121090/2006-Hs-1/660, a rozhodnutí ze dne 29. 2. 2008, č. j. S-MHMP 61210/2008/OST/D1/He. Pro stručnost odkázal na odůvodnění rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. 9. 2011, č. j. 9 A 122/2010-151, ve spojení s odůvodněním rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 11. 2012, č. j. 8 As 27/2012-113, v nichž jsou vyčerpávajícím způsobem uvedeny důvody, pro něž došlo ke zrušení uvedených správních rozhodnutí. Soud prvního stupně ve vztahu k nároku žalobce na náhradu škody ve výši 3 600 000 Kč uvedl, že obvyklá cena žalobcovy bytové jednotky provedením předmětných stavebních úprav předmětného sousedícího domu klesla o částku 2 737 000 Kč, v tomto rozsahu tedy došlo ke znehodnocení žalobcovy bytové jednotky. Právě tato částka, o níž se snížila obvyklá cena bytové jednotky žalobce v daném místě a čase, představuje škodu vzniklou žalobci v přičinné souvislosti s nezákonnými rozhodnutími. Jde-li o výši nároku na náhradu nemajetkové újmy ve výši 1 500 000 Kč, požadované v souvislosti se snížením kvality bydlení žalobce v důsledku provedených stavebních úprav, tj. jak jejich prováděním (když se jednalo o hlučné a prašné práce probíhající značnou dobu), tak jejich fakticky nevratným provedením (když základ tohoto nároku byl rovněž postaven najisto shora uvedeným pravomocným mezitímním rozhodnutím), soud prvního stupně dospěl k závěru, že tento nárok je důvodný v celém požadovaném rozsahu. Z výsledků dokazování nepochybně plyne, že žalobce byl stavbou (jak jejím prováděním, tak jejím provedením) zatížen v míře nepřiměřené místním poměrům a vybočující z obecně požadovaných standardů na bydlení s přihlédnutím k výjimečnosti dané lokality Starého Města pražského, tedy lokality s vysokou úrovní památkové ochrany na státní i mezinárodní úrovni. Lze uzavřít, že v důsledku realizované stavby došlo k natolik významnému negativnímu a trvalému zásahu do žalobcova práva vlastnit majetek a nakládat s předmětem jeho vlastnictví tím spíše, že se jednalo o byt, do jehož získání a rekonstrukce vložil žalobce nemalé úsilí, čas a peněžní prostředky, ve snaze získat takto trvalé bydlení pro sebe a svou rodinu, proto se požadovaná náhrada jeví odpovídající těmto okolnostem, zejména v kontextu s tím, po jakou dobu žalobce využíval veškerých zákonných prostředků k dosažení nápravy, které se však fakticky již dosáhnout nedá. Bez významu rovněž nejsou zjištění, že svědci ve shodě s žalobcem věrohodně a podrobně popsali průběh provádění stavby, reakce správních orgánů, na něž se obraceli s žádostmi o řešení dané situace, to, jak průběh provádění stavby a reakce správních orgánů prožívali jak svědci, tak zejména žalobce, který v důsledku časové náročnosti řešení předmětné záležitosti, jakož i dopadu životních podmínek žalobce a jeho rodiny v souvislosti s prováděním stavby a jejím faktickým provedením, i v důsledku průběhu a výsledku řízení před správními orgány a prvotními neúspěchy žalobcovy snahy situaci zvrátit opakovaně odložil složení advokátní zkoušky. Významnou skutečností jsou shora popsané okolnosti nabytí předmětné bytové jednotky žalobcem a jeho manželkou, úsilí, časová náročnost a prostředky, které nabytí a rekonstrukci bytu věnovali, a to s tím, že se jedná o bydlení určitých vlastností, jejichž změna proběhla shora popsaným způsobem, který byl shledán soudy ve správním soudnictví nezákonným, a k jehož faktické nápravě již nedošlo. Dále však soud prvního stupně neshledal prokázanou existenci nároku žalobce na náhradu nemajetkové újmy ve výši 1 000 000 Kč. Soud prvního stupně měl přitom za to, že ohledně tohoto nároku žalobce doplnil svá skutková tvrzení natolik dostatečně, aby bylo možno tento nárok projednat před soudem, neuvedl však konkrétní nezákonná rozhodnutí či skutečnosti podřaditelné pod nesprávný úřední postup. Nebylo prokázáno, že by došlo k „tajně“ zahájeným řízením, ani že by došlo k osobnímu šikanóznímu či jinak nevhodnému jednání úředních osob vůči žalobci, od nichž by

bylo lze takový nárok být do části uvedené výše odvíjet. Nelze pak založit nevěrohodnost slyšených svědků toliko na základě skutečnosti, že se jedná o bývalé zaměstnance dotčeného Úřadu městské části Praha 1, respektive Magistrátu hlavního města Prahy. Nutno dodat, že žalobce nedokázal přesně označit úřední osoby, které s ním měly jednat nevhodným způsobem, což jde v tomto řízení k jeho tíži. Pokud bylo zjištěno z výpovědi svědka T. M., že došlo k roztržení plné moci, kterou se prokázal na Úřadu městské části Praha 1 a že byl nespokojen s vystupováním tamních úředních osob, pak byl ale takto zasažen právě svědek, nikoliv žalobce, byť se jej taková informace jistě dotkla. Pokud žalobce zmiňuje opakovaná pro něho nepříznivá rozhodnutí vydaná správními orgány, jakož i soudy, v jejichž důsledku pociťoval osobní i profesní frustraci, pak to samo o sobě nesvědčí pro vznik nároku na náhradu nemajetkové újmy ve smyslu § 31a OdpŠk, neboť soud nepovažuje za prokázané, že by došlo v důsledku vydání shora uvedených nezákonných rozhodnutí (tak, jak byla soudem jako nezákonná ve smyslu § 8 OdpŠk posouzena výše) k takovému zásahu do osobnostní sféry žalobce, aby bylo namíste ji odčinit peněžitou náhradou či konstatováním porušení práva. Žalobcem tvrzené skutečnosti v případě tohoto nároku nelze podřadit ani pod ustanovení § 13 odst. 1 OdpŠk.

16. Odvolací soud vycházel z týchž skutkových zjištění jako soud prvního stupně. Žalobce vzal zpět v průběhu odvolacího řízení podanou žalobu ohledně nároku na náhradu nemajetkové újmy požadované původně ve výši 1 000 000 Kč, a to co do částky 900 000 Kč, odvolací soud proto zrušil v uvedeném rozsahu rozsudek soudu prvního stupně ve výroku II a řízení zastavil. Dále v průběhu odvolacího řízení žalobce navrhl rozšíření žaloby o příslušenství ve formě úroků z prodlení a odvolací soud rozšíření žaloby připustil. Odvolací soud dospěl k závěru, že odvolání žalované proti meritornímu rozhodnutí je částečně důvodné, zatímco odvolání žalobce nikoli. Nárok žalobce na náhradu škody způsobené snížením hodnoty jeho bytu může být důvodný jen co do částky 2 485 620 Kč s příslušenstvím. Shledal totiž, že na výši škody nemá vliv navýšení cen nemovitostí, když § 443 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“), stanoví, že při určení výše škody na věci se vychází z ceny v době poškození. Z uvedeného vyplývá, že určení výše škody lépe vyhovují závěry znaleckého posudku zpracovaného Ing. Janem Pokorným v době zrušení nezákonného rozhodnutí, dle něhož se snížila obvyklá cena bytu žalobce o 2 485 620 Kč, a nikoliv závěry revizního znaleckého posudku, který byl zpracován až v červnu 2017. Odvolací soud konstatoval, že při určení nemajetkové újmy vzniklé žalobci snížením pohody a kvality bydlení v předmětném bytě v důsledku stavby na základě nezákonného rozhodnutí, již soud prvního stupně hodnotil okolnosti, jež vyplynuly z provedeného dokazování a jsou pro určení výše náhrady nemajetkové újmy podstatné, a které mimo jiné zdůraznil žalobce i ve vyjádření k odvolání žalované (podstatné přiblížení a zvýšení protějščí budovy, instalace vzduchové techniky, zásadní změna charakteru budovy a s tím spojená změna využití vnitrobloku z klidové zóny na provozní, zvýšení hluku, pachů a vlhkosti v bytové jednotce, snížení její světlosti v důsledku přiblížení budovy s hotelovými pokoji, významné snížení soukromí, změna výhledových poměrů) a které jsou naznačeny již v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 11. 2012, sp. zn. 8 As 27/2012. Podle odvolacího soudu je přitom třeba vzít v úvahu, že důsledky pro život žalobce, spočívající v podstatné změně bezprostředního okolí jeho bytu, jsou nevratné, krátkodobě zjevně intenzivnější v době realizace samotné stavby a neúspěšné snahy jí zabránit, zásadně však dlouhodobé, trvající po zbývajícím dobu života žalobce. Odvolací soud zhodnotil, že soud prvního stupně z hlediska vzniklé újmy též správně zohlednil, že žalobce do získání a rekonstrukce bytu vložil nemalé úsilí, čas a peněžní prostředky, bezprostřední okolí bytu bylo nepochybně jednou z významných okolností pro volbu jeho bydliště a legitimně očekával, že k případným zásadním změnám jeho okolí dojde zákonným způsobem. Dle odvolacího soudu lze dokonce z uvedených okolností dovodit, že žalobci vzniklá nemajetková újma je takového charakteru, že jakákoliv jiná osoba ve stejném postavení by uvedené následky nezákonného rozhodnutí mohla vnímat úkorně. Na tom nic nemění skutečnost, že sousedé žalobce nezvolili stejný postup jako on, tato skutečnost sama o sobě není způsobitelná uvedeným závěr vyvrátit. Současně je však třeba přihlídnout i ke skutečnosti, že realizovanou stavbou byly sice ovlivněny poměry v celém bytě, například co do změny uspořádání a využití jednotlivých místností, faktem ovšem je, že bezprostřední

vliv uvedená stavba nemá na všechny jeho místnosti, ale pouze na ty, jejichž okna bezprostředně ústí do dvorního traktu. Žalobcem výše popsané důsledky pro každodenní život v předmětném bytě tak přímo dopadají především na užívání těchto dvou místností. Obraně žalované odvolací soud přisvědčil v tom smyslu, že příznávaná výše náhrady za nemajetkovou újmu vzniklou žalobci z tohoto důvodu měla být srovnatelná s jinými druhy nemajetkových újem. Odvolacímu soudu není znám případ, v němž by byl soudy řešen nárok na náhradu nemajetkové újmy téhož či obdobného charakteru, avšak s ohledem na dlouhodobé poškození života žalobce především co do jeho psychické pohody, je možné provést srovnání s případy nemajetkové újmy vzniklé v důsledku dlouze vedených soudních řízení, kdy se předpokládá vznik nemajetkové újmy spočívající v nejistotě účastníků řízení a ani pro tyto nároky není zásadní omezení výše zadostiučinění ve smyslu § 444 občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013. Nejvyšší soud ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 58/2011 (dále jen „Stanovisko“), dovodil, že pro poměry České republiky je přiměřené, jestliže se základní částka, z níž se při určování výše přiměřeného zadostiučinění vychází, pohybuje v rozmezí mezi 15 000 Kč až 20 000 Kč za jeden rok řízení. Po zvážení všech výše uvedených okolností odvolací soud dospěl k závěru o přiměřené výši zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu v rozsahu 600 000 Kč, která při předpokládané přibližné době užívání bytové jednotky okolo 47 let (průměrný věk dožití mužů činí 75 až 80 let, žalobci bylo v době vydání stavebního povolení 32 let) představuje částku srovnatelnou i s výše uvedenými částkami poskytovanými jako odškodnění nemajetkové újmy vzniklé v důsledku nepřiměřeně dlouhých soudních řízení. U nich však nemajetková újma s postupem doby narůstá, zatímco v daném případě je tendence opačná, nejintenzivnější újma žalobci mohla vzniknout zejména v prvních letech po vydání nezákonného stavebního povolení. Odvolací soud proto považuje za přiměřené zadostiučinění částku 15 000 Kč ročně v prvních pěti letech a poté 12 500 Kč ročně (5 x 15 000 Kč + 42 x 12 500 Kč). Ohledně nároku žalobce na zadostiučinění za nemajetkovou újmu vzniklou frustrací žalobce z jednání správních orgánů a v důsledku nezákonných rozhodnutí a nesprávného úředního postupu ve věci vydání stavebního povolení, se odvolací soud neodchýlil se od svých závěrů, jež vyjádřil již v rozsudku ze dne 16. 2. 2016, č. j. 35 Co 475/2015-175, když ani po zrušení týkající se tohoto nároku a poučení žalobce ze strany soudu prvního stupně nebyla žalobcem odstraněna vada žaloby spočívající v logickém rozporu mezi žalobními tvrzeními a žalobním petitem. Z tvrzení žalobce je zřejmé, že nárok na náhradu nemajetkové újmy ve výši 100 000 Kč (po částečném zpětvzetí) odvíjí od vícero nezákonných rozhodnutí a nesprávných úředních postupů, tedy mnoha skutkových podstat, aniž by ve spojení s každou z nich specifikoval odpovídající nemajetkovou újmu a výši odškodnění. Za těchto okolností je žaloba, která obsahuje fakticky dílčí samostatné skutky, avšak požaduje jen jednu částku odškodnění nemajetkové újmy bez jejího jakéhokoliv rozlišení ve vztahu k jednotlivým nezákonným rozhodnutím či nesprávným úředním postupům, neprojednatelná pro neurčitost vylíčení skutkových okolností, respektive neurčitost spočívající v logickém rozporu mezi dosud vylíčenými skutkovými okolnostmi a žalobním žádáním, a proto odvolací soud napadený rozsudek v zamítavém výroku ohledně daného nároku změnil a žalobu v tomto rozsahu odmítl.

II. Dovolání a vyjádření k němu

17. Rozsudek odvolacího soudu v rozsahu výroku II napadla žalovaná dovoláním, v němž poukázala na nesprávné právní posouzení otázky existence příčinné souvislosti mezi nezákonným rozhodnutím a tvrzenou škodou i nemajetkovou újmu. Namítá, že žalobci byl přiznán nárok na náhradu škody a na přiměřené zadostiučinění, aniž by po něm soudy požadovaly prokázání, že by stavební úpravy nebyly provedeny, pokud by s ním v řízení bylo jednáno jako s účastníkem řízení, a aniž se vypořádaly s námitkou žalované, že přes absenci stavebního povolení je stavba realizována po právu, je zkolaudována a není předmětem řízení o odstranění stavby – žalovaná uvedla, že právě z těchto

důvodů byla předmětná řízení zrušena pro nadbytečnost. Žalovaná je toho názoru, že daný případ byl v mezitímním rozsudku vadně právně posouzen, přičemž zájem na zachování principu zákonnosti a principu, aby bylo v obdobných případech rozhodováno stejně, je významnější, než princip hospodárnosti, k němuž směřuje institut mezitímního rozsudku. Dále žalovaná vytýká odvolacímu soudu nesprávné právní posouzení otázky výše škody, přičemž uvedla, že odvolací soud se při řešení této otázky hmotného práva měl odchýlit od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu vyjádřené v rozsudku ze dne 14. 8. 2014, sp. zn. 22 Cdo 1160/2013, když zcela nekriticky přijal závěr znaleckého posudku, podle něhož hodnota bytu žalobce klesla o 2 485 620 Kč v důsledku změny výhledu z okna, a tento změněný výhled byl ohodnocen částkou, která činí více než 1/7 komplexní hodnoty bytu. K tomu podotkla, že okna bytu, u nichž byl změněn výhled, jsou orientována do vnitrobloku, přičemž vnitřní trakt stavby lze stěží považovat za prostor, jehož přednostní kvalitou má být výhled. Upozornila také na skutečnost, že žalobce měl již před stavebními úpravami výhled na střechy protějších domů a do poměrně stísněného dvora ve vnitřní části bloku domů. S tímto výhledem žalobce byt koupil. Změna výhledu spočívá pouze v tom, že na střeše protější budovy byla umístěna klimatizace. Pokud žalobce tvrdí, že v souvislosti s provedenými stavebními úpravami již není v současné době vidět vrcholek Prašné brány, pak tento vrcholek žalobce mohl vidět pouze za předpokladu, že by se zcela vyklonil z okna a ve výhledu by mu nebránila například stavba Obecního domu. Takový výhled by však nebylo možno považovat za plnohodnotný výhled z bytu a ztrátu této možnosti nelze brát jako znehodnocení bytu žalobce. Nosnou kvalitou pro pohodu bydlení včetně výhledu z oken by měla podle žalované nést strana s čelní fasádou oken do ulice XY, tedy na opačnou stranu než stojí XY. Žalovaná má proto za to, že výše škody byla značně nadhodnocena. Konečně žalovaná považuje za nesprávné právní posouzení otázky výše přiměřeného zadostiučinění a s ní spojených dalších podmínek. Žalovaná považuje za dosud neřešenou otázku, zda lze při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění za újmu vzniklou v souvislosti s rozhodnutím o povolení stavby vlastníku sousední nemovitosti uplatnit stejná kritéria, která stanovil Nejvyšší soud pro odškodňování nepřiměřené délky řízení ve Stanovisku, když v napadeném rozsudku odvolacího soudu absentují jakékoliv úvahy objasňující, co jej vedlo ke srovnání újmy spočívající v nejistotě ohledně výsledku řízení, jenž je odškodňována podle Stanoviska, a újmy, kterou žalobce spatřuje ve snížení pohody a kvality bydlení. Názor odvolacího soudu, že žalobcova újma spočívající ve snížení pohody a kvality bydlení se promítá do jeho života výrazněji, než nemajetková újma spočívající v poškození zdraví či smrti blízké osoby, je v rozporu s judikaturou dovolacího soudu, kterou žalovaná ve svém dovolání cituje. Představa žalobce, že v průběhu 50 let, tj. po dobu, po kterou plánuje v bytě bydlet, nebude v jeho okolí docházet k žádným změnám, aby byl zachován jeho výhled, je nereálná. Takto absolutně pojaté právo na ochranu vlastnictví by naprosto znemožňovalo komukoli volně nakládat se svým majetkem. Žádný právní předpis neupravuje, a ze své podstaty ani upravovat nemůže, právo na neměnný výhled. Podle žalované nebyla narušena pohoda bydlení ani v souvislosti s narušením soukromí, omezením výhledu, úbytkem oblohové složky a tedy i míry oslunění a osvětlení bytu, když okna protější stavby jsou ve stejné vzdálenosti jako při koupi bytu. Přístavba u domu č. XY byla provedena ve dvorní části pouze v prvním nadzemním podlaží, avšak v šestém nadzemním podlaží, kde se nachází byt žalobce, přístavba provedena nebyla a k uvedenému snížení vzdálenosti mezi protějšími stěnami nedošlo. Vzhledem k uvedenému se žalovaná domnívá, že výše a forma přiznaného peněžitého zadostiučinění naprosto nekoresponduje se zákonnými kritérii a nezohledňuje ekonomickou situaci České republiky a její životní úroveň, jak je vyžadováno i judikaturou dovolacího soudu.

18. Žalobce ve svém vyjádření k dovolání žalované ze dne 12. 5. 2020 předně k jejímu tvrzení, že předmětná rozhodnutí byla zrušena pouze pro bezpředmětnost a proto, že se žalobcem nebylo jednáno jako s účastníkem řízení, uvedl, že soudy posoudily nezákonnost rozhodnutí i z hlediska hmotněprávního, nikoliv jen z procesních důvodů. Bylo tedy prokázáno, že kdyby stavební úřad postupoval v souladu se zákonem, stavbu by nepovolil a stavební úpravy by provedeny být nemohly. Uvedl, že stavební řízení tedy nebylo zastaveno pro bezpředmětnost, nýbrž doposud nebylo skončeno

a procesně se nyní nalézá na samém počátku před vydáním stavebního povolení. Dále žalobce vyvrací argumentaci žalované ohledně možnosti přezkumu pravomocného mezitímního rozsudku, jakož i otázek vzniku škody a příčinné souvislosti. Ke stanovení výše škody žalobce namítl, že samo hodnocení výše škody je otázkou skutkovou, pro jejíž posuzování v řízení u Nejvyššího soudu není prostor, neboť není způsobilá založit přípustnost dovolání dle § 237 občanského soudního řádu. Vedle toho žalobce podotkl, že námitku nesprávnosti znaleckého posudku žalovaná uplatnila poprvé až ve svém odvolání, tedy opožděně. Z předmětného posudku Ing. Jana Pokorného nicméně plyne, že se znalec velmi podrobně seznámil s nemovitostí a z fotografického materiálu a z osobní prohlídky posoudil její stav před i po provedení stavebních změn, který podložil konkrétními a přezkoumatelnými výpočty. Revizní znalecký posudek vyhotovený soudním znalcem Ing. Pavlem Brousem, který výslovně potvrdil správnost metodiky revidovaného znaleckého posudku, nadto škodu vyčíslil sám a dospěl k částce ještě vyšší. Pokud byla v revizním znaleckém posudku vyčíslena škoda v obdobné výši, nelze určit výši škody výrazně odlišně od částek, na nichž se dva nezávislí soudní znalci shodli. Žalobce doplnil, že jeho škoda a újma nespočívá jen ve změně výhledových poměrů, ale že mezi budovami byly vzrostlé stromy, které utvářely soukromí a hlukovou bariéru. Při přestavbě však byly pokáceny a v celé výšce dostavena stavba do pravého úhlu, namísto dřívějšího zkosení, čímž došlo k nasměrování oken hotelových pokojů na bytovou jednotku žalobce a přiblížení protější budovy z původních 8 metrů vzdálenosti o další více než 3 metry. Rovněž došlo k navýšení předmětné stavby o úroveň více než jednoho patra a nad ním navíc instalaci hybridní vzduchové techniky. V důsledku uvedeného došlo ke zvýšení hluku, nežádoucích pachů a vlhkosti v bytové jednotce, významně se snížila světlost bytu. V důsledku přiblížení budovy s hotelovými pokoji došlo k významnému snížení soukromí a k zásahu do spořádanosti, což vedlo k nutnosti změnit vnitřní uspořádání bytu žalobce, aby bylo zachováno soukromí rodiny a naopak aby děti žalobce nebyly konfrontovány s děním v hotelových pokojích, které by mohlo narušit jejich mravní vývoj. Navýšením budovy navíc žalobce ztratil výhled na střechu XY ze svého bytu, což jen dokresluje naprostou změnu atmosféry vnitrobloku, která přitom byla jedním z podstatných důvodů koupě jeho bytu, neboť strana do ulice je poměrně rušná a navíc směřuje na nepřilíš estetickou boční stěnu obchodního domu XY. Pokud jde o náhradu nemajetkové újmy ve výši 1 500 000 Kč, zde žalobce odkazuje na své dovolání, kde rozvíjí, že není dostatečně odůvodněno, z jakého důvodu soud připodobňuje posuzované zadostiučinění k tomu, které se poskytuje za nepřiměřenou délku řízení.

19. Rovněž žalobce napadl rozsudek odvolacího soudu dovoláním, a to v rozsahu výroku II v části, v níž byl rozsudek soudu prvního stupně změněn a žaloba zamítnuta co do částky 251 380 Kč s příslušenstvím a částky 900 000 Kč s příslušenstvím, a v rozsahu výroku III v části, v jaké byl tímto výrokem rozsudek soudu prvního stupně jednak potvrzen a žaloba zamítnuta co do částky 863 000 Kč a jednak změněn a žaloba odmítnuta co do částky 100 000 Kč. Uplatnil celkem osm dovolacích námitek, přičemž u druhé, čtvrté, šesté a sedmé označil za podmínku přípustnosti dovolání to, že by měla být dovolacím soudem posouzena jinak nebo dosud nebyla dovolacím soudem vyřešena. U zbylých otázek se měl odvolací soud odklonit od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu.

20. V první otázce žalobce namítá, že odvolací soud je omezen tvrzeními odvolatele, nemůže rozsudek změnit a žalobu zamítnout z důvodů, které odvolatel v odvolání ani v předchozí fázi řízení neuvedl. Tvrdí, že odvolací soud nepřipustným způsobem překročil zásadu projednací, když žalovaná během řízení nikdy nenamítala, že by revizní znalecký posudek vyhotovený Ing. Pavlem Brousem, soudním znalcem ustanoveným soudem prvního stupně, byl z jakéhokoliv důvodu vadný, výpočet hodnoty nemovitosti po provedeném stavebním zásahu by byl nerelevantní, a tedy že by nebylo možno ke znaleckému posudku přihlížet, proč se měl odvolací soud odchýlit od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. 28 Cdo 1396/2020, pokud rozsudek soudu prvního stupně změnil a žalobu částečně zamítl na základě námítky, kterou do řízení nevznesl žádný z jeho účastníků. Žalobce považuje za významné uvést, že znalecký úkol a vymezení konkrétních otázek, které soudní znalec Ing. Pavel Brousil zodpovídal, nestanovil žalobce, nýbrž tak učinil soud prvního stupně. Pokud

odvolací soud dospěl k závěru, že revizní znalecký posudek pořízený soudem prvního stupně nelze ve věci použít, byl povinen strany o tomto svém právním názoru poučit a dát jim dostatečný prostor k zaujetí příslušných procesních stanovisek. Žalobce by tak měl prostor namítnout, že pro účely znaleckého zjištění výše škody nemovitosti v důsledku jejího poškození je podstatné, aby znalci stanovili hodnotu nemovitosti před poškozením a hodnotu po poškození podle týchž předpisů, aby nedošlo ke zkreslení výše škody v důsledku plynutí času, a že rozhodně není podstatné, v jakém roce se ocenění provádí. Posudek znalce Ing. Pavla Broušila je tedy obsahově zcela v pořádku a je třeba z něj v řízení vycházet. Pokud odvolací soud nedal žalobci možnost se ke změně posouzení vyjádřit a výše uvedené argumenty v řízení uplatnit, omezil jej závažným způsobem na jeho procesním právu předkládat svá vyjádření a navíc zatížil rozhodnutí věcnou vadou, neboť rozhodl zjevně zcela nesprávně. Žalobce s ohledem na uvedené předložil druhou otázku, a to že žalobu nelze zamítnout pro vadu způsobenou nesprávným stanovením otázek soudnímu znalci ze strany soudu. Třetí dovolací otázku, při jejímž řešení se měl odvolací soud odchýlit od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu (přičemž odkázal pouze na nálezy Ústavního soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 2315/15), spatřuje žalobce v tom, že dospěl-li odvolací soud k odlišnému posouzení věci, než z jakého vycházel soud prvního stupně, musel o tom strany poučit a dát jim příležitost na to procesně reagovat, což neučinil. Čtvrtou otázkou žalobce je, že při znaleckém určení výše škody metodou rozdílu ceny věci před poškozením a po něm nemá být podstatné, v jakém roce se ocenění provádí; podstatné má být pouze to, aby znalci stanovili obě hodnoty podle týchž oceňovacích předpisů. Dále z rozsudku odvolacího soudu podle žalobce vůbec nevyplývá, v čem tento spatřuje podobnost mezi kompenzací ztráty pohody bydlení a kompenzací průtahů soudního řízení, na základě jakých skutečností dospěl k závěru, že intenzivní újmu pocituje poškozený pouze prvních pět let a poté se újma snižuje, ani to, z jakého důvodu soud přiznal zadostiučinění v méně než poloviční výši, než v jaké ji přiznal soud prvního stupně. Žalobce tedy jako pátou otázku uvedl, že rozsudek odvolacího soudu není přezkoumatelný, když postrádá řádné odůvodnění, a proto se měl odvolací soud podle žalobce odchýlit od judikatury dovolacího soudu a odkázal na závěry nálezu Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. III. ÚS 84/94. V rámci šesté dovolací otázky žalobce uvádí, že zásah do práva na pohodu bydlení je zcela odlišný od újmy vzniklé z důvodu průtahů v soudním řízení, a proto při výpočtu zadostiučinění nelze bez dalšího vycházet z kalkulace kompenzace soudních průtahů. Zatímco v případě protahovaného řízení se totiž účastníci vydání rozhodnutí nakonec domohou a tíživý stav odpadne, v případě ztráty pohody bydlení již k zásahu došlo a jedná se o zásah nezvratný, který bude trvat po celou dobu užívání předmětné nemovitosti. Stejně tak je nesprávný právní závěr odvolacího soudu, že poškozený vnímá újmu nejvíce během období prvních pěti let; takový závěr je v rozporu s provedeným dokazováním. Při stanovení výše zadostiučinění se i tak odvolací soud zcela nedržel pravidel, jež jsou stanovena pro odškodnění průtahů v řízení, když za snížení pohody a kvality bydlení stanovil zadostiučinění na samé spodní hranici zadostiučinění za prvních 5 let (15 000 Kč/rok) a dokonce pod touto hranicí za zbývajících 42 let (12 500 Kč/rok), které se rozhodl kompenzovat. Odvolací soud měl přitom zvažovat velké množství aspektů, zejména že se jedná o rodinné bydlení ve vlastní nemovitosti a zhodnotit lokalitu nemovitosti. K nároku na zadostiučinění za nemajetkovou újmu ve výši 100 000 Kč žalobce uvedl, že již několikrát specifikoval nesprávný úřední postup a nezákonná rozhodnutí zakládající jeho nárok, a to v žalobě, v přípisu ze dne 13. 6. 2016 nebo v odvolání ze dne 24. 9. 2018. Žalobce takto v průběhu řízení podle svých slov vymezil celkem 14 nezákonností nastalých v jednotlivých správních a soudních řízeních. Příčina nemajetkové újmy je tedy žalobcem tvrzena s naprostou určitostí, neměnně, předmět řízení je tedy zcela jistě konkrétní a projednatelný (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. 30 Cdo 1542/2014). Po žalobci přitom nelze spravedlivě požadovat, aby výši vzniklé nemajetkové újmy a její náhrady stanovil ve vztahu k jednotlivým nezákonným rozhodnutím nebo dílčím částem nesprávného úředního postupu, neboť každé jednotlivé nezákonné rozhodnutí a každý jednotlivý nesprávný úřední postup bez jiného by sám nezpůsobil takovou újmu, jakou tatáž nezákonnost způsobí v souvislosti s nezákonností jinou. V sedmé dovolací otázce proto žalobce vyslovil tezi, že vyčíslení zadostiučinění nemajetkové újmy paušálně, bez vztahu k jednotlivým skutkovým podstatám, nezakládá vadu žaloby

a není překážkou její projednatelnosti, přičemž danou otázku považuje na dosud neřešenou, ve vztahu k ní však poukázal i na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1455/2007, a nález Ústavního soudu ze dne 24. 6. 2014, sp. zn. II. ÚS 475/13. Nicméně pokud odvolací soud dospěl k závěru, že žalobce dostatečně nespécifikoval výši požadovaného zadostiučinění, pak žalobce zformuloval osmou dovolací otázku tak, že odvolací soud byl povinen sám stanovit výši zadostiučinění vlastním uvážením ve smyslu § 136 občanského soudního řádu, v důsledku čehož se měl odvolací soud odchýlit od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2011, sp. zn. 30 Cdo 3219/2009. Nad rámec dovolacích důvodů žalobce poukázal na extrémní nesoulad rozhodnutí soudu prvního stupně s průběhem řízení a výsledky dokazování. Dále k významu skutečnosti, že žalobce je sám advokát, uvedl, že zatímco v řízení jehož se týkal rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2015, sp. zn. 30 Cdo 3849/2014, uplatňoval advokát svůj nárok na náhradu nemajetkové újmy, která mu měla vzniknout při zastupování klienta, v nyní posuzované věci byl žalobce účastníkem řízení sám a předmětná záležitost se udála jemu v jeho osobní rovině.

21. Žalovaná ve svém vyjádření k dovolání žalobce ze dne 11. 5. 2020 namítla, nad rámec argumentů uvedených v jejím dovolání, že metodiku výpočtu výše škody zvolenou ve znaleckém posudku považuje za vadnou, když je evidentní, že výše škody, která měla spočívat ve změně výhledu z oken bytu do vnitřního traktu stavby, nemůže činit hodnotu více než 1/7 ceny bytu, jeho předností má být jeho poloha v centru města, jeho velikost a vybavení. K přiznanému zadostiučinění za tvrzenou sníženou pohodu a kvalitu bydlení žalovaná uvedla nejen to, že je výrazně nadsazené, ale že tato újma byla odškodněna již v soudem přiznané náhradě škody. Žalovaná shledala paralelu mezi tím, že stejně tak jako se nelze dovolávat ochrany dobré víry či legitimního očekávání ve vztahu k určité podobě územního plánu, který se s ohledem na potřebu úpravy poměrů v území neustále mění, nelze se dovolávat ani práva na neměnný výhled. Zdůraznila rovněž, že poskytnuté zadostiučinění za snížení kvality a pohody bydlení je 2,5 krát vyšší než zadostiučinění poskytované za újmu související s usmrcením blízké osoby. K žalobcem tvrzené újmě spočívající ve frustraci z jednání úředníků správních orgánů, žalovaná upozornila na skutečnost, že svědecké výpovědi žádná žalobcem popisovaná pochybení nepotvrdily. O věrohodnosti této újmy lze úspěšně pochybovat i s ohledem na rozporuplná tvrzení samotného žalobce. Žalobce popisuje vznik nemajetkové újmy povšechně, přičemž takto popsanou nemajetkovou újmu nelze považovat za újmu v objektivním slova smyslu, tedy tak, že by jakákoliv osoba ve stejném postavení vnímala pochybení stavebních úřadů stejně úkorně. Ostatně ve stejném domě je dalších 35 vlastníků jednotek a v sousedních domech dalších 22 vlastníků, z nichž se nikdo náhrady nemajetkové újmy ani škody nedomáhá. V daném případě je žalobce jediný z celého bytového domu, kdo situaci dramaticky prožíval. Paradoxně žalobce své právní postavení vnímá jako handicap, přitom jsou to právě advokáti, u nichž lze předpokládat, že budou svůj názor prosazovat proti názoru jiných a přitom se budou dostávat do konfliktních situací.

22. Žalobce v replice k vyjádření žalované ze dne 15. 4. 2021 uvedl, že žalovaná ve svém vyjádření soustavně hrubě dezinterpretuje skutková zjištění obecných soudů a domáhá se jejich přehodnocení, a to přestože o základu nároků žalobce již bylo rozhodnuto pravomocným mezitímním rozsudkem, proti němuž dovolání nesměřují, a přestože přezkum skutkových otázek je v dovolacím řízení vyloučen. Poukázal na zjevně nepravdivá tvrzení žalované, která žalobce ve tomto řízení již několikrát uváděl na pravou míru. Žalobci není jasné, jak je možné, že Česká republika jako subjekt nadaný nejvyšší autoritou, v řízení neustále opakuje informace, o nichž musí vědět, že jsou zcela nepravdivé. Je to právě jednání žalované, co působí žalobci intenzivní osobnostní újmu, neboť ta ani za stavu, kdy byl zásah do práv žalobce pravomocně shledán, neustala v bagatelizování jeho újmy a zpochybňování vůbec samotného základu jeho nároku. Takový postup je nejen zcela nedůstojný a ze své podstaty nemravný, ale především působí žalobci v osobnostní rovině další křivdy a psychické útrapy. K tvrzení žalované, že nevhodné chování úředníků vůči žalobci nebylo prokázáno, žalobce namítl, že se jedná o prostou polemiku s jeho tvrzeními, bez jakýchkoli nosných argumentů a právních argumentace. Rovněž dodal, že mu jednáním správních orgánů byla způsobena osobnostní újma

nikoli navzdory tomu, že je advokát, nýbrž právě proto, neboť právě jako advokát obzvláště úkorně pociťoval nezákonnost a nespravedlnost postupu správních orgánů a neúčinnost veškerých prostředků nápravy, které mohl využít a využil. Dále uvedl, že na vznik individuálního nároku žalobce na náhradu osobnostní újmy nemůže mít žádný vliv to, jestli stejnou újmu utrpěl a jestli se její náhrady domáhá i některý ze spoluvlastníků jeho domu. Pokud byl žalobce objektivně jediný, kdo se ve věci předmětného stavebního řízení aktivně angažoval a komu tedy mohla újma vzniknout, pak může být jeho nárok velmi těžko zpochybňován tím, že nikomu jinému újma nevznikla.

III. Přípustnost dovolání

23. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (viz čl. II zákona č. [296/2017](#) Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

24. Dovolání obou stran bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. Dovolání žalované splňuje náležitosti vyžadované ustanovením § 241a odst. 2 o. s. ř. Dovolání žalobce však tyto náležitosti částečně nesplňuje.

25. Žalobce ve svém dovolání vymezil osm právních otázek, z nichž u čtyřech se měl odvolací soud odchýlit od ustálené rozhodovací praxe, kterou u jednotlivých otázek konkretizoval. Ohledně ostatních otázek (zda lze zamítnout žalobu pro vadu způsobenou nesprávným stanovením otázek znalci soudem; zda je při znaleckém určení výše škody rozdílem cen věci před a po poškození, rozhodné, v jakém roce, tj. k jakému datu, se ocenění provádí; zda je zásah do práva na pohodu bydlení odlišný od újmy způsobené průtahy v soudním řízení a zda tedy lze při výpočtu zadostiučinění vycházet ze stejných pravidel a zda vyčíslení zadostiučinění za nemajetkovou újmu paušálně, tj. jednou částkou, bez vztahu k jednotlivým skutkovým podstatám představuje vadu žaloby, která by zakládala její neprojednatelnost) žalobce specifikoval předpoklady přípustnosti tak, že tyto otázky by měly být posouzeny jinak nebo se jedná o otázky dovolacím soudem dosud neřešené. U sedmé dovolací námitky poukázal na to, že má jít o otázku neřešenou, jejíž řešení je navíc v rozporu s judikaturou dovolacího a Ústavního soudu.

26. Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích opakovaně uzavřel, že může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř., je dovolatel povinen v dovolání pro každý dovolací důvod vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné (§ 241a odst. 2 o. s. ř.). Pouhá kritika právního posouzení odvolacího soudu ani citace (části) textu ustanovení § 237 o. s. ř., aniž by bylo z dovolání zřejmé, od jaké (konkrétní) ustálené rozhodovací praxe se v rozhodnutí odvolací soud odchýlil, která konkrétní otázka hmotného či procesního práva má být dovolacím soudem vyřešena nebo je rozhodována rozdílně, případně od kterého (svého dříve přijatého) řešení se dovolací soud má odchýlit, nepostačují (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. 25 Cdo 1559/2013, ze dne 7. 1. 2015, sp. zn. 30 Cdo 3023/2014, nebo ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2488/2013, proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 3524/13). Tento přístup pak byl potvrzen i ve stanovisku pléna Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16, uveřejněném pod č. [460/2017](#) Sb., kde Ústavní soud mimo jiné uvedl, že § 241a odst. 2 o. s. ř. stanovuje srozumitelný, legitimní a přiměřený požadavek na obsah podaného dovolání. Není tedy v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, pokud v případě, že dovolatel tento požadavek nesplní, Nejvyšší soud z tohoto důvodu podané dovolání odmítne. Dále se nemůže jednat o způsobilé vymezení přípustnosti dovolání, pokud dovolatel u téže otázky současně uvede více předpokladů přípustnosti dovolání ve smyslu § 237 o. s. ř. Z povahy věci vyplývá, že v

konkrétním případě může být splněno vždy pouze jedno ze zákonem stanovených kritérií přípustnosti dovolání, neboť splnění jednoho kritéria přípustnosti dovolání vylučuje, aby současně pro řešení téže otázky bylo naplněno kritérium jiné (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 26 Cdo 1590/2014, proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. I. ÚS 2967/2014). Nepřípustnost uvedení více vzájemně se vylučujících podmínek přípustnosti pak plyne i z nálezu Ústavního soudu ze dne 16. 6. 2020, sp. zn. IV. ÚS 410/20, b. 16.

27. Dovolání žalobce tudíž v té části, kde žalobce vymezil předpoklady přípustnosti tak, že výše uvedené otázky by měly být posouzeny jinak nebo se jedná o otázky dovolacím soudem dosud neřešené, trpí vadami, neboť přípustnost dovolání je vymezena nepřipustně alternativním způsobem a žalobce ani neupřesnil, od jakého svého dřívějšího řešení by se měl dovolací soud odchýlit (posoudit věc jinak).

28. Nejvyšší soud proto odmítl dovolání žalobce v rozsahu náhrady nemajetkové újmy v částce 100 000 Kč s příslušenstvím týkající se újmy žalobce utrpěné v souvislosti s jednáním správních orgánů a ve zbylém rozsahu k dovolání žalobce, z důvodu výše uvedených vad, nepřihlížel.

29. Následně se Nejvyšší soud zabýval přípustností dovolání žalobce ve zbylém rozsahu jeho dovolacích námitek.

30. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

31. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

32. Otázka porušení zásady projednací odvolacím soudem tím, že měl přihlídnout k vadám znaleckého posudku, aniž je žalovaná v odvolání či dříve v řízení namítala, nemůže přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. založit, neboť na vyřešení takové otázky napadené rozhodnutí nezávisí a odvolací soud na jejím řešení své rozhodnutí nezaložil (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. 2 Cdon 808/97, uveřejněné pod č. 27/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Odvolací soud při stanovení výše škody vyšel ze skutkových zjištění učiněných soudem prvního stupně ze znaleckého posudku Ing. Pavla Brousila, pouze akcentoval závěr znalce zjištěný již soudem prvního stupně, že k listopadu 2011 činila výše škody 2 485 620 Kč (v tomto směru Ing. Brousil verifikoval metodiku i závěry znalce Ing. Pokorného, jehož znalecký posudek neobsahoval doložku dle § 127a o. s. ř. a soudy s ním tedy nakládaly jako s listinným důkazem) a k navýšení škody na 2 737 000 Kč znalec Ing. Brousil přistoupil z důvodu zpracování posudku až v červnu 2017, kdy se změnila oceňovací vyhláška a situace na trhu nemovitostí a oceňovaný pozemek byl nově zahrnut v cenové mapě (viz odstavec 44 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně ve spojení s odstavcem 11 rozsudku odvolacího soudu). Odvolací soud tedy vycházel ze stejného skutkového stavu jako soud prvního stupně, zjištěného ze stejného důkazu (znaleckého posudku Ing. Brousila), u kterého žádnou vadu nezjistil. Navíc v souladu s § 212a odst. 1 o. s. ř. je odvolací soud, není-li stanoveno jinak, oprávněn přezkoumat rozhodnutí soudu prvního stupně i z důvodů, které nebyly v odvolání uplatněny, což zahrnuje posouzení věci jak po stránce hmotněprávní, tak i hodnocení užití procesněprávních předpisů soudem prvního stupně (tzv. kvalitativní stránka). Odvolací soud je tedy oprávněn přezkoumat rozhodnutí soudu prvního stupně i z důvodů, které odvolatel v odvolání nenamítl, v souladu s § 212 o. s. ř. je pouze vázán rozsahem odvolání, tedy napadenými výroky (tzv.

kvantitativní stránka - srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2017, sp. zn. 28 Cdo 5581/2015). Pokud tudíž odvolací soud po zhodnocení skutkových zjištění soudu prvního stupně dospěl k závěru, že je třeba vyjít z výše škody vypočtené k listopadu 2011, neporušil zásadu projednací a neocitl se v rozporu se závěry žalobcem namítaného rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. 28 Cdo 1396/2010, který se zabývá břemenem důkazním a břemenem tvrzení, nikoliv hodnocením provedeného dokazování.

33. Ani otázka překvapivosti napadeného rozsudku ve vztahu k náhradě škody, resp. porušení zásady dvojinstančnosti řízení, přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. nezaložila, neboť při jejich řešení se odvolací soud neodchýlil od řešení přijatého v judikatuře Nejvyššího i Ústavního soudu. Jak je uvedeno výše, vyšel odvolací soud při stanovení výše škody ze skutkových zjištění učiněných již soudem prvního stupně, a otázka výše škody byla mezi účastníky sporná od počátku řízení. Rozhodnutí odvolacího soudu tedy není možno považovat za překvapivé, neboť nepředvídatelným, resp. překvapivým je takové rozhodnutí, které nebylo možno na základě zjištěného skutkového stavu věci, postupu odvolacího soudu a dosud přednesených tvrzení účastníků řízení předvídat (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2010, sp. zn. 32 Cdo 1019/2009, nebo ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. 30 Cdo 2750/2009). Rozhodnutí odvolacího soudu se nedostalo ani do rozporu s žalobcem citovaným nálezem Ústavního soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 2315/15, neboť v daném případě odvolací soud nevycházel z jiné právní úpravy ani z jiných skutkových zjištění, než soud prvního stupně. Pokud pak žalobce v této souvislosti namítá, že měl být poučen o tom, že odvolací soud považuje znalecký posudek znalce Ing. Brousila za vadný a nehodlá z něj vycházet, tak taková situace v dané věci nenastala, neboť odvolací soud tento znalecký posudek považoval za správný a vycházel z něj, pouze z jiné části, než soud prvního stupně.

34. Co se týče namítaného porušení zásady dvojinstančnosti řízení, dospěl Ústavní soud opakovaně k závěru, že základní právo na dvojinstančnosti všech soudních řízení neexistuje a limity procesního postupu odvolacího soudu, s jejichž překročením může být spojeno porušení práva na spravedlivý proces jsou dány příslušnými ustanoveními občanského soudního řádu (srov. nález Ústavního soudu ze dne 26. 6. 2018, sp. zn. II. ÚS 699/18, nebo ze dne 18. 1. 2018, sp. zn. II. ÚS 1162/17, nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 8. 2021, sp. zn. II. ÚS 1861/21). Odvolací soud, který vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a dle § 220 odst. 1 písm. a) o. s. ř. (částečně) změnil rozsudek soudu prvního stupně, tedy postupoval v souladu s procesním předpisem a v tomto směru právo žalobce na spravedlivý proces neporušil.

35. Přípustnost dovolání nemůže založit ani námitka, že napadený rozsudek odvolacího soudu je ohledně stanovení výše zadostiučinění za nemajetkovou újmu z důvodu zhoršení životních podmínek a snížení pohody bydlení žalobce nedostatečně zdůvodněný, tedy je nepřezkoumatelný, neboť ani při jejím řešení se odvolací soud od judikatury Nejvyššího, ani Ústavního soudu neodchýlil. Z odůvodnění napadeného rozsudku je zřejmé, jakými úvahami se odvolací soud při určení způsobu stanovení i při samotném výpočtu výše zadostiučinění řídil, a vypořádal se i s odvolacími námitkami stran v tomto směru (srov. nález Ústavního soudu ze dne 31. 7. 2017, sp. zn. III. ÚS 1167/17, ze dne 9. 4. 2008, sp. zn. I. ÚS 1589/07, nebo ze dne 2. 6. 2009, sp. zn. II. ÚS 435/09). Přezkoumatelnost napadeného rozsudku vyplývá i z obsahu podaných dovolání, v nichž jak žalobce, tak žalovaná byli zjevně schopni na závěry odvolacího soudu relevantně reagovat (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2543/2011, publikovaný pod č. 100/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část civilní, nebo ze dne 22. 4. 2015, sp. zn. 30 Cdo 4430/2013). Z tohoto důvodu se odvolací soud neodchýlil ani od žalobcem zmiňovaných nálezů Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. III. ÚS 84/94, a ze dne 7. 4. 2015, sp. zn. I. ÚS 1599/13, z nichž druhý se navíc týkal odškodňování nemajetkové újmy za nepřiměřenou délku řízení, tedy jiného typu nároku, který byl v daném případě pouze použit ke srovnání přiznávané výše zadostiučinění. Veškerá judikaturou dovozená pravidla výpočtu tohoto odlišného typu nároku tudíž na daný případ aplikovat nelze.

36. Nejvyšší soud proto i ve zbylém rozsahu dovolání žalobce odmítl, a to pro jeho nepřipustnost.

37. Dále se Nejvyšší soud zabýval přípustností dovolání žalované.

38. Nejvyšší soud předně konstatuje, že dovolání žalované do části výroku II napadeného rozsudku odvolacího soudu, kterou byl změněn výrok I rozsudku soudu prvního stupně tak, že ohledně částek 251 380 Kč s příslušenstvím a 900 000 Kč s příslušenstvím byla žaloba zamítnuta, není subjektivně přípustné, neboť oprávnění dovolání podat (subjektivní přípustnost) svědčí pouze tomu účastníku, v jehož poměrech rozhodnutím odvolacího soudu nastala újma odstranitelná jen tím, že dovolací soud toto rozhodnutí zruší, popřípadě změní (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2000, sp. zn. 31 Cdo 2675/99).

39. Pokud jde o zbylou část dovolání žalované (směřující proti výroku II rozsudku odvolacího soudu, kterou byla potvrzena část výroku I rozsudku soudu prvního stupně o věci samé), je třeba zdůraznit, že v projednávané věci bylo o základu nároků na zaplacení částky 3 600 000 Kč a částky 1 500 000 Kč již pravomocně rozhodnuto předchozím mezitímním rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 3. 7. 2015, č. j. 40 C 81/2011-122, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 16. 2. 2016, č. j. 35 Co 475/2015-175 (proti němuž podané dovolání žalované bylo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2016, č. j. 30 Cdo 4077/2016-210, odmítnuto pro vady, které nebyly žalovanou v zákonné lhůtě odstraněny), se závěrem, že nároky žalobce na náhradu škody za snížení obvyklé ceny bytové jednotky a na zadostiučinění za nemajetkovou újmu z důvodu zhoršení životních podmínek a snížení pohody bydlení jsou co do základu dány. V tom rozsahu, v jakém bylo o základu nároku pravomocně rozhodnuto mezitímním rozsudkem (§ 152 odst. 2 o. s. ř.), se jedná o věc rozhodnutou, kterou již nelze znovu přezkoumávat (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 9. 2012, sp. zn. 25 Cdo 4563/2010), leda by došlo k odstranění mezitímního rozsudku v důsledku úspěšného uplatnění některého z mimořádných opravných prostředků (např. žaloby na obnovu řízení). Z tohoto důvodu námitka žalované, jíž zpochybňuje samotný základ uvedených nároků žalobce (otázky existence příčinné souvislosti mezi nezákonným rozhodnutím a tvrzenou škodou i nemajetkovou újmou), nemá již po právní moci mezitímního rozsudku místo a nemůže založit přípustnost dovolání ve smyslu § 237 o. s. ř., neboť na jejím zodpovězení napadené rozhodnutí, nutně se zabývající již jen výší nároků, nestojí.

40. Stran námitky nesprávného právního posouzení otázky výše škody znaleckým posudkem žalovaná napadá hodnocení tohoto důkazu odvolacím soudem a závěry, které z něj odvolací soud učinil a s nimiž žalovaná nesouhlasí, neboť podle ní je takto stanovená výše škody značně nadhodnocená. Napadané závěry odvolacího soudu o výši škody však nejsou výsledkem aplikace právních norem na zjištěný skutkový stav, nýbrž výsledkem hodnocení provedených důkazů (zejm. předmětného znaleckého posudku); nejde tudíž o závěr právní, ale o závěr skutkový. Brojí-li žalovaná proti těmto (skutkovým) závěrům odvolacího soudu, uplatňuje nezpůsobilý dovolací důvod (srov. § 241a odst. 1 o. s. ř.).

41. Nejvyšší soud proto dovolání žalované proti napadenému výroku odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno vyhovění žalobě stran náhrady škody v částce 2 485 620 Kč s příslušenstvím, odmítl jako nepřipustné.

42. Dovolání žalované je však přípustné podle § 237 o. s. ř. pro otázku stanovení výše přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu spočívající ve zhoršení životních podmínek a snížení pohody bydlení, neboť tu posoudil odvolací soud v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu.

IV. Důvodnost dovolání

43. Dovolání žalované je v rozsahu nároku žalobce na náhradu nemajetkové újmy v částce 600 000 Kč s příslušenstvím důvodné.

44. V rozsudku ze dne 16. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1747/2014, uveřejněném pod číslem 67/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, Nejvyšší soud stanovil obecný postup při určení výše přiměřeného zadostiučinění. Podle něj výše zadostiučinění přiznaného podle § 31a odst. 2 OdpŠk na náhradě nemajetkové újmy způsobené trestním stíháním, které skončilo zproštěním obžaloby nebo zastavením, musí odpovídat výši zadostiučinění přiznaného v případech, které se s projednávanou věcí v podstatných znacích shodují; významnější odchylka je možná jen tehdy, bude-li soudem řádně a přesvědčivě zdůvodněna. Nelze-li nalézt takový případ, který by se v podstatných znacích shodoval s projednávanou věcí, je třeba provést srovnání s jinými případy náhrad nemajetkové újmy (např. z titulu odpovědnosti státu za nezákonné omezení osobní svobody, nepřiměřenou délku řízení, náhrady nemajetkové újmy na zdraví ve formě bolestného nebo ztížení společenského uplatnění, újmy na osobnostních právech v rámci ochrany osobnosti, újmy z titulu porušení zákazu diskriminace podle obecné úpravy i v pracovněprávních vztazích, apod.). Soud přitom neopomene uvést podstatné společné a rozdílné znaky a v odůvodnění svého rozhodnutí vysvětlit, jakým způsobem se tyto společné a rozdílné znaky promítly do výše stanoveného zadostiučinění, tj. z jakého důvodu je přiznané zadostiučinění přiměřené ve srovnání s jiným zadostiučiněním přiznaným z jiného právního důvodu. Nebude-li možné postupovat ani podle jiného případu náhrady nemajetkové újmy, je třeba stanovit přiměřené zadostiučinění v takové výši, která bude odpovídat ekonomické realitě České republiky a tomu, co by obecně bylo vnímáno jako spravedlivé (např. s ohledem na cenovou úroveň nebo výši průměrné mzdy).

45. Uvedené závěry nejsou omezené na stanovení výše přiměřeného zadostiučinění na případy nemajetkové újmy způsobené trestním stíháním, které neskončilo odsouzením, ale je použitelné obecně na všechny případy relutárních náhrad nemajetkové újmy podle § 31a odst. 2 OdpŠk.

46. Z odůvodnění napadeného rozsudku je zřejmé, že odvolacímu soudu bylo toto rozhodnutí Nejvyššího soudu známo a že se podle něj pokusil postupovat. I přesto je třeba jeho právní posouzení daného nároku žalobce považovat za neúplné a tudíž nesprávné.

47. Poté, co odvolací soud dospěl k závěru, že neexistuje jiný případ náhrady nemajetkové újmy z důvodu zhoršení životních podmínek a snížení pohody bydlení, ve kterém by již byla uvedená náhrada poskytnuta či soudem přiznána a který by proto bylo možno poměřit s případem žalobce (první krok z rozsudku sp. zn. 30 Cdo 1747/2014), přistoupil ke kroku druhému, podle něž je třeba provést srovnání s jinými případy náhrad nemajetkové újmy (např. z titulu odpovědnosti státu za nezákonné omezení osobní svobody, nepřiměřenou délku řízení, náhrady nemajetkové újmy na zdraví ve formě bolestného nebo ztížení společenského uplatnění, újmy na osobnostních právech v rámci ochrany osobnosti, újmy z titulu porušení zákazu diskriminace podle obecné úpravy i v pracovněprávních vztazích, apod.).

48. V tomto kroku, jak plyne ze závěrů uvedeného rozsudku Nejvyššího soudu, se nelze omezit na srovnání žalobcovy újmy s jediným typem náhrady nemajetkové újmy, který je v jiných věcech poskytován. Tím by došlo ke zkreslení výše poskytované náhrady, neboť v tomto kroku jsou nutně srovnávány náhrady ve věcech, které se navzájem odlišují. Navíc smyslem tohoto kroku není použití mechanismus pro stanovení výše náhrady nemajetkové újmy z jedné oblasti na stanovení výše náhrady nemajetkové újmy v oblasti jiné, jak to učinil odvolací soud. Jeho smyslem je zasazení výše požadovaného a následně soudem přiznaného zadostiučinění do kontextu poskytovaných náhrad nemajetkové újmy, aby bylo zřejmé z hlediska právem chráněných hodnot, do kterých je v těchto případech zasahováno, a z hlediska intenzity daných zásahů, jak velká újma je odškodňována v referenčních případech a v případě žalobce.

49. Jinak řečeno bude primárně na žalobci, aby argumentoval ve prospěch jím požadované výše náhrady nemajetkové újmy srovnáním s výší poskytnutých či soudem přiznaných zadostiučinění v případech jiných újem (např. z titulu odpovědnosti státu za nezákonné omezení osobní svobody, nepřiměřenou délku řízení, náhrady nemajetkové újmy na zdraví ve formě bolestného nebo ztížení společenského uplatnění, újmy na osobnostních právech v rámci ochrany osobnosti nebo v rámci újmy na zdraví ve vztahu k osobám blízkým, újmy z titulu porušení zákazu diskriminace podle obecné úpravy i v pracovněprávních vztazích, apod.) a aby vysvětlil, proč jsou jeho újma a tím i požadované zadostiučinění srovnatelné např. s újmou člověka, který byl nedůvodně omezen na své svobodě vazbou po určitou dobu a jemu za to poskytnutým zadostiučiněním, nebo s újmou člověka, který byl účasten po určitou dobu nepřiměřeně dlouhého řízení s konkrétními kvalitami a jemu za to poskytnutým zadostiučiněním, nebo člověka, jehož společenské uplatnění bylo konkrétním zásahem do zdraví sníženo a jemu za to poskytnutým zadostiučiněním, nebo člověka, do jehož osobnostních práv bylo konkrétním způsobem zasaženo a jemu za to poskytnutým zadostiučiněním apod.

50. Uvedeným srovnáním újmy ve smyslu, která újma je významnější z hlediska objektivizované intenzity jejího prožívání a srovnáním poskytnutého či přiznaného zadostiučinění, dojde k zasazení požadavku žalobce do celkového rámce náhrad nemajetkových újem, jež jsou v poměrech České republiky poskytovány a bude přinejmenším řádově patrné, o jak vysokém zadostiučinění pro žalobce lze uvažovat.

51. Tato úvaha, jak bylo již uvedeno, v napadeném rozsudku absentuje. Nadto platí, že stejně jako v případě trestního stíhání může být vnímání újmy poškozeným prožíváno i v době, kdy již k zásahu do jeho práv nedochází, neboť trestní stíhání je skončeno (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2011, sp. zn. 30 Cdo 96/2011), je třeba i v případě žalobce nutno vnímat újmu za ustálenou v okamžiku, kdy byly naplněny podmínky pro to, aby se daného nároku domáhal u soudu. Úvahy odvolacího soudu o tom, jak dlouho bude žalobce předmětný byt užívat s přihlédnutím k jeho statisticky očekávatelné délce života, je vskutku pouhou spekulací, která pro svou neurčitou míru pravděpodobnosti nemá při určení výše přiměřeného zadostiučinění místo.

52. Nejvyšší soud proto v rozsahu potvrzení rozsudku soudu prvního stupně stran nároku žalobce na náhradu nemajetkové újmy v částce 600 000 Kč s příslušenstvím podle ustanovení § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil, a to včetně nákladových výroků. Protože se důvody pro zrušení rozsudku odvolacího soudu vztahují i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil ve stejném rozsahu Nejvyšší soud podle ustanovení § 243e odst. 2 o. s. ř. i rozsudek soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

53. Soudy jsou ve smyslu § 243g odst. 1 části první věty za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř. vázány právními názory dovolacího soudu v tomto rozhodnutí vyslovenými. Nedojde-li v mezidobí ke změně skutkového stavu ve vztahu k vydanému mezitímnímu rozsudku, posoudí opětovně výši nároku žalobce na přiměřené zadostiučinění, a to postupem výše vysvětleným.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)